

SJEĆANJE NA RAZGOVORE S GLINSKIM ŽUPNIKOM FRANJOM ŽUŽEKOM O ZBIVANJIMA U GLINI 1941.*

Vjekoslav Marić

Godine 1951. zaređen sam za svećenika zagrebačke nadbiskupije i nakon odsluženja vojnog roka 1953. godine postavljen sam za upravitelja župe u Viduševcu, nedaleko od Gline. Glinskog župnika i dekan glinskoga dekanata gospodina Franju Žužeka upoznao sam još na Božić 1951. godine. Nakon moga dolaska u Viduševac, često smo se susretali i razgovarali o raznim pitanjima pa i o ratnim zbivanjima u glinskoj kraju 1941. godine.

Na samom početku ovoga teksta u nekoliko rečenica predstaviti ću Franju Žužeka jer smatram da je to važno za bolje razumijevanje njegove uloge u zbivanjima koja su obilježila početak Drugog svjetskog rata u Glini i okolici. Franjo Žužek rođen je 21. studenoga 1886. godine u selu Marolce u blizini Ljubljane. Zaređen je za svećenika 1912. godine. Služio je u četiri župe na području Istre do 1924., a tada su ga talijanski fašisti protjerali. Primljen je u zagrebačku nadbiskupiju i postavljen je za upravitelja župe Maja, a 1927. prešao je u Glinu. Tamo je bio župnik i dekan glinskoga dekanata do 1955. godine. Tada se vratio u Sloveniju i služio kao župnik u Soteski sve do svoje smrti 1965. godine. (Mijo Dukić, *Glina i okolica*, Glina, 1980., 159-161.)

Tijekom svoga rada u Istri, kao Slovenac, bio je izložen raznim problemima i nevoljama, a na koncu je i protjeran. Tada je shvatio da je fašizam nespojiv s naukom Isusa Krista pa je i 1941. godine prepoznao zlo u djelovanju vodećih glinskih ustaša. Franjo Žužek je cijeli rat djelovao na visini svoga svećeničkog poziva. Tijekom rata se u više navrata, pod cijenu vlastitoga života, izlagao u zaštitu ljudi kojima je prijetila smrtna opasnost. Ustaške vlasti prepoznale su u njemu protivnika i u više navrata tražili su od zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca njegovo uklanjanje iz Gline, ali nadbiskup je odbijao ovakve zahtjeve. Franjo Žužek nikada nije dijelio ljude po nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti te po političkom uvjerenju.

Prošlo je više od šezdeset godina od mojih posljednjih razgovora s Franjom Žužekom o glinskim događajima 1941. godine. Nažalost, nisam zapisivao njegova kazivanja pa ću se ovdje zadržati samo na onom čega se dobro sjećam.

Sa župnikom Žužekom sam u dva navrata razgovarao o ustaškom pokolju u srpskoj pravoslavnoj crkvi u Glini 1941. godine. Uz glinsku crkvu vezano je više situacija 1941., ali ovdje bi izložio samo ono što se dogodilo u prisutnosti Franje Žužeka i o čemu mi je govorio.

Kada su ustaše dotjerali civile srpske nacionalnosti i zatvorili ih u glinsku crkvu, gospodin Žužek ih je dva puta pohodio. Bili su u vrlo teškom stanju, puni straha za vlastiti život. Progone glinskih Srba organizirao je jedan bivši student - ustaša, ali njegovog imena više se ne mogu sjetiti. Jednoga dana, prema riječima župnika Žužeka, padala je kiša, a trojica od zatočenih ljudi u glinskoj crkvi uspjeli su se popeti na zvonik. Pružali su ruke kroz prozore zvonika i pokušavali uhvatiti kapi kiše da bi utažili žeđ. Nekoliko ustaša stajalo je ispred crkve. Zahtijevali su od spomenute trojice da se spuste dolje, ali oni su, zbog straha za vlastiti život, ostali na zvoniku. Ustaše su zapucali i ubili ih.

Franjo Žužek mi je kazivao i o prisilnom tjeranju zatočenih ljudi iz glinske crkve u kamione. Odvozili su ih u nastratište, a prije toga rekli su im da idu na rad. Nekoliko zatočenih, zbog straha za vlastiti život, ostalo je u crkvi.¹ Na poziv ustaša nisu izlazili pa su ustaše ušli u crkvu i ubili ove ljude, a potom su ih izvukli iz crkve. Nakon ovoga zločina pod i stubište crkve su, prema Žužekovim riječima, bili okrvavljeni. Više od godinu dana nakon našeg prvog razgovora o zločinu u glinskoj crkvi, ponovno sam razgovarao sa župnikom Žužekom o navedenom događaju. Tada mi je ponovio sve kao i prvi puta kada smo o tome razgovarali. Tijekom ova dva razgovora bio je vidno potresen i uznemiren. Primijetio

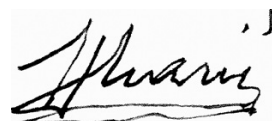
sam da i nakon više od deset godina duboko proživljava tragediju kojoj je svjedočio 1941. godine. Jednom prilikom, tadašnji upravitelj župe Hrastovica, gospodin Franjo Jurak, prenio mi je detalje svoga razgovora s Franjom Žužekom o ustaškom pokolju u glinskoj crkvi. Sve što je meni rekao, ponovio je i u razgovoru s Franjom Jurakom. Moj dugogodišnji suradnik Vinko Tadić, profesor povijesti iz Požege, spomenuo mi je da u pismu upućenom nadbiskupu Stepincu gospodin Žužek navodi da je u glinskoj crkvi ubijeno 300 ljudi. Meni gospodin Žužek nije spomenuo ovu brojku. Možda je riječ o dva odvojenog događaja. Ovaj problem svakako treba provjeriti, ispitati i znanstveno valorizirati. Vinko Tadić mi je rekao da su zločini vezani uz glinsku crkvu izvršeni krajem srpnja i početkom kolovoza 1941. te da su tada uglavnom stradali ljudi s područja kotara Vrginmost, ali meni ovi podaci nisu poznati.

Ovdje treba navesti i sudbinu jedne grupe žena srpske narodnosti. Naime, gospodin Žužek susreo je grupu žena koje su ustaše tjerali prema zatvoru. Župnik je, preko stražara koji se prezivao Krnić,² a bio je poznat po nadimku Rule, saznao da će ustaše ubiti zatočene žene. Tada je otišao u poštu i telefonom nazvao nadbiskupa Stepinca. Osoba koja se javila rekla mu je da nadbiskup nije u dvoru, ali će uskoro doći. S obzirom da je u prošlosti bilo više osoba, župnik je odlučio da će nadbiskupu izložiti cijelu situaciju na njemačkom jeziku. Tako je i bilo. Nadbiskup se obratio mjerodavnim osobama u Zagrebu³ i uskoro je poslana naredba glinskim ustaškim vlastima da moraju sve zatočenice pustiti. U skladu s naredbom, župnik je osobno otključao vrata zatvora i smjestio sve zatočenice u župnu kuću od podruma do tavana. Kada se spustila noć one su se vratile svojim kućama. O ovom događaju pisao je i otac Aleksa Benigar u knjizi *Alojzije Stepinac – hrvatski kardinal*. Beniga-

rova verzija događaja u bitnom se podudara s onim što mi je gospodin Žužek govorio, barem kada je riječ o sudbini ovih žena. Otac Benigar spominje da su polovica od ovih žena, a bilo ih je oko 300, „udovice nastradalih 13. svibnja u glinskoj pravoslavnoj crkvi” (Aleksa Benigar, *Alojzije Stepinac – hrvatski kardinal*, 1993., 373.). Franjo Žužek nije spomenuo da su muževi polovice ovih žena stradali u glinskoj crkvi. Vinko Tadić mi je rekao da su sredinom svibnja 1941. stradali glinski građani srpske nacionalnosti te da njihova tragedija nije povezana sa glinskom crkvom.

Nakon završetka rata, župnik Franjo Žužek i dalje je imao važnu ulogu u glinskome kraju. Tadašnje općinske vlasti pozvale su ga da održi govor okupljenim građanima Gline o pitanju pripadnosti Trsta. Pravoslavni episkop gomjokarlovačke eparhije gospodin Simeon (Zloković) odao je Franji Žužeku pisano priznanje zbog pomoći i zaštite koju je pružio pravoslavnim Srbima tijekom njihovog ratnog stradanja. Na posljednjem ispraćaju Franje Žužeka u Soteski, pročitano je i pismo sućuti koje su uputili predstavnici tadašnje socijalističke vlasti u Glini. Protu Nikola Diklić oprostio se u ime pravoslavnih vjernika, a pročitano je i pismo vladike Simeona.

Kada sam kao svećenik došao u glinski kraj 1953. godine, primijetio sam da između jednog dijela građana hrvatske i srpske narodnosti vlada latentna napetost koja je povremeno poprimala i otvorene oblike nacionalne netrpeljivosti na verbalnoj razini. Ipak, iz godine u godinu, polako i postupno, razvijao se suživot i suradnja.

Vjekoslav Marić, svećenik u miru

<https://doi.org/10.17234/9789533792972.48>

* Zahvaljujemo prof. Vinku Tadiću na ustupljenim sjećanjima viduševačkog župnika Vjekoslava Marića.

¹ Nije rekao koliko je ljudi ostalo u crkvi. U svakom slučaju radi se o nekoliko osoba.

² Imena ovoga čovjeka se ne sjećam. Zapamtio sam samo prezime i nadimak.

³ Gospodin Žužek mi je rekao kome se nadbiskup obratio, ali više se točno ne sjećam. Mislim da je intervenirao kod mjerodavnih osoba u ministarstvu unutrašnjih poslova, možda čak i kod Andrije Artukovića.